

OSLO OG OMLAND FRILUFTSRÅD

Samarbidsorgan til behandling av spørsmål som berører friluftsliv og naturvern, fremmer sikring og bruk av friluftsområder i Akershus, Buskerud, Oppland og Oslo

Kontor: Nedre Voligate 9, 0158 Oslo • Tlf. 22 41 68 80, Fax 22 41 68 81
E-mail: oofoslo@online.no

Vår ref:

Deres ref

Oslo, 15.11.07

Miljøverndepartementet
Pb 8013 Dep.
0030 Oslo

Kopi: OOFs medlemskommuner
OOFs medlemsorganisasjoner

AD UTKAST TIL LOV OM NATUROMRÅDER I OSLO OG NÆRLIGGENDE KOMMUNER (MARKA) – DERES REF. 200603436-/GH

Våre saksbehandlere: Erik Sture og Sten Sture Larre – tlf: 22 42 10 95 mobil 922 17 040 sten@larre.no

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) viser til tidligere innsendt forslag til Markalov samt senere innspill og konferanser.

OOF vil i sin høringsuttalelse særlig henlede oppmerksomheten på følgende punkter:

- Sikring av Markas grenser må tas med i lovens formålparagraf.
- Bygge- og anleggsforbudet må også gjelde landbruket og landbruk pluss da LNF-formålet gir en tvungen reguleringskombinasjon av landbruk, naturvern og friluftsområder.
- Skogbruket som er det viktigste element i Marka må underlegges markalovens bestemmelser.
- All saksbehandling vedr. markasaker bortsett fra infrastruktur skjer i kommunen som første instans med klageadgang til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.
- Det er avgjørende at det opprettes en egen enhet for markasaker hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus som kan etterprøve alle faktiske forhold.
- Det er likeledes avgjørende at Fylkesmannens nye enhet, Markarådet og OOF får tilstrekkelig offentlig økonomisk støtte til å fylle sine oppgaver i henhold til loven.

OOFs høringsuttalelse bygger på departementets lovutkast med unntak av § 1 hvor OOFs forslag til lovtekst av 21.02.2007, med en presisering av ordet "idrett", fastholdes. Når det gjelder skogbruket vises til OOFs forslag til ny § 12 og merknad til § 16. OOF har i departementets forslag til lovtekst i øvrige paragrafer foretatt de endringer som vurderes nødvendig for at loven skal oppfylle sitt formål, nemlig sikring av Markas grenser og Markas innhold og kvaliteter. Forslag til ny tekst er understreket og tekst som foreslås fjernet er satt i parentes. OOF mener at lovteksten bør ha følgende ordlyd:

§ 1 Formål:

Formålet med denne loven er å sikre grensene for de friluftsområder som er fastsatt i henhold til denne lovs § 2, å bevare et rikt og variert naturmiljø i områdene, å sikre den omkringliggende befolknings omfattende bruk av Marka og dens behov for friluftsliv og naturopplevelser, å ivareta interessene for de idretter som naturlig hører hjemme i Marka, å ta vare på kulturminnene, å tilpasse skogbruket og andre virker til de forannevnte formål.

Til § 1: Loven har ikke i formålsparagrafen tatt med sikringen av Markas grenser. Dette er imidlertid det viktigste formålet. Markagrensen er utsatt for utbygningsspress fra alle kanter. De omkringliggende kommuner har imidlertid hittil i stor utstrekning latt være å overskride de grenser som ble fastsatt frivillig alt i 1965 etter påtrykk fra OOF. Marka er delt på 19 kommuner og det er dens størrelse som gjør den til et unikt friluftsområde og som er forutsetningen for at lovens formål kan tilfredsstilles slik som nevnt i § 1. Det er vår felles Marka som gjør det mulig at hver enkelt kommune slipper å ha sin egen mark med svært begrensede variasjoner for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Vi har et rekreasjonsområde som er enestående i verdenssammenheng.

OOF fastholder at skogbruket og andre virker må tilpasses lovens formål. Departementets forslag går på at det samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål. Dette er to formål som ikke kan sammenliknes. Departementets ordbruk har som forutsetning et positivt økonomisk resultat, mens den samfunnsmessige verdien av Marka ligger i dens bruk som friluftsområde og som ikke kan måles. På den annen side er skogen en nødvendig bestanddel i dette friluftsområde. OOF mener at skogforskrifter som er tilpasset lovens formål ikke vil påføre skogeiere så store omkostninger at skogen av den grunn ikke blir økonomisk regningssvarende. OOF vil minne om at de skogforskrifter som gjelder i Oslomarka i dag i en viss grad imøtekommer friluftslivets ønsker og supplert med noen bestemmelser angående hugst av gammel skog, veier og terrengtransport kan bli brukbare. Imidlertid har praktiseringen av forskriftene ikke vært tilfredsstillende. OOF foreslår derfor i senere paragrafer en saksbehandling for disse forskriftene som bør tilfredsstillende både friluftslivet og skogbruket.

§ 2 Geografisk avgrensning

Loven gjelder følgende områder (Marka): Kjekstadmarka, Vardåsen, Vestmarka, Krokskogen, Bærumsmarka, Nordmarka, Lillomarka, Romeriksåsene, Gjelleråsmarka, Østmarka og Sørmarka. Loven kan gjøres gjeldende for nærliggende områder av tilsvarende kvalitet.

Nærmere avgrensning av områder skal foretas ved vedtak som treffes av Kongen. Før vedtak fattes skal forslag til vedtak sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i de berørte kommuner og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Utvidelser og mindre justeringer av eksisterende grenser skal foretas på samme måte.

De nøyaktige grensene skal framgå av kart som skal være offentlig tilgjengelig i de kommuner som har områder innenfor Marka.

Til § 2: OOF viser til utvidelsesforslag utsendt separat. Asker kommune har nå tatt Vardåsen inn under Marka slik som opprinnelig foreslått av OOF i 1965, men som ble tatt ut ved Miljøverndepartementets revisjon av markagrensen i 1986. Vedr. departementets forslag 2. avsnitt, siste linje må ordet "kan" byttes ut med "skal".

§ 3 Myndigheter etter loven

Myndigheter etter denne loven er:

a. Departementet

b. Fylkesmannen

c. Fylkesmannen i Oslo- og Akershus - enhet for markasaker

d. Direktoratet for naturforvaltning

e. Statens naturoppsyn

f. Fylkeskommunen

g. Akershus fylkeskommune

h. Kommunen

Departementet er øverste myndighet etter loven her og tar stilling til søknader om dispensasjon fra forbudet mot etablering av offentlig infrastruktur, jf. §§ 7 og 10. Fylkesmannen i Oslo- og Akershus tar stilling til søknader etter § 6 fjerde ledd. Kommunen tar som lokal myndighet stilling til søknader om tiltak etter §§ 5 og 6 første ledd og dispensasjoner fra § 4. Dersom en sak krever samordning over kommunegrenser, eller nasjonale hensyn tilsier det, kan søknader om tiltak etter §§ 4, 5, 6 første ledd og 10 behandles av departementet.

Til § 3: I siste setning må tallet ”4” tilføyes foran 5. Begrunnelse følger i merknader til §§ 10 og 11.

§ 4 Forbud mot bygge- og anleggstiltak, planlegging mv.

Marka er landbruks-, natur og friluftsområde i arealdelen til kommuneplan eller kommunedelplan, og alle bygge- og anleggstiltak og andre tiltak (i strid med arealformålet) er ikke tillatt, (jf. plan- og bygningsloven § 20-6). Det kan ikke åpnes for spredt utbygging etter plan- og bygningsloven § 20-4 annet ledd bokstav c.

Rettsvirkningen etter første ledd omfatter ikke:

- a) tiltak som går inn under plan- og bygningsloven § 86 om hemmelige anlegg
- b) områder vernet etter naturvernloven

For å fremme formålet med loven kan departementet eller regional planmyndighet utarbeide plan på regionalt nivå etter plan- og bygningslovens bestemmelser for nærmere angitte temaer av regional eller nasjonal betydning. Planen skal ligge til grunn for forvaltningen etter loven her.

Det kan ikke fremmes reguleringsplaner som strider mot lovens formål og de vilkår som fremgår av bestemmelsene i §§ 4, 5, 6 og 7. (bare fremmes reguleringsplaner på de vilkår som framgår av bestemmelsene §§ 5, 6 og 7.)

Til § 4: Departementet foreslår at Marka blir regulert til LNF-område direkte gjennom denne bestemmelse med virkning etter pbl. § 20-6. Det foreslåtte bygge- og anleggsforbudet i § 4 omfatter ikke landbruket da det bare er tiltak i strid med arealformålet som forbyes. Byggetiltak i landbruket er derfor mulig uten dispensasjon etter forslaget § 10 hvor bl.a. lovens formål skal vurderes. Alle bygge- og anleggstiltak må være avhengige av dispensasjon etter § 10 ved at ”i strid med arealformålet” strykes i lovteksten. Dette vil ikke være til hinder for landbruksvirksomhet, men vil sørge for at byggevirksomhet blir avveid mot lovens formål etter § 10. Dette må gjøres hvis loven skal bruke LNF regulering for Marka og samtidig ivareta sitt formål.

Bestemmelsen i § 4, 1. ledd henviser til pbl. § 20-6 som forbyr spesifikt de tiltak som nevnt i pbl. §§ 81, 86a, 86b og 93 som er i strid med reguleringsformålet. Tiltak i strid med reguleringsformålet som nevnt i pbl. §§ 84 ”Andre varige konstruksjoner eller anlegg. Vesentlige terrenginngrep m.v.” og 85 ”Midlertidige eller transportable bygninger, konstruksjoner eller anlegg” forbyes ikke av pbl. § 20-6. Disse bestemmelser dekker forhold av betydning i Marka, bl.a. skogsbilveier og traktorveier som faller inn under pbl. § 84. Disse tiltak samt driftsbygninger i landbruket etter § 81 må underlegges krav om søknad etter plan- og bygningslovens kap. XVI. Særordningene for landbruket etter plan- og bygningsloven, bl.a. om kun meldeplikt for driftsbygninger gir ikke ønsket kontroll over landbruksvirksomheten. Se her OOFs tillegg til § 9.

Klage på byggetillatelse i LNF-området må behandles av en egen enhet hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus (jfr. OOFs merknader til § 11).

Lovforslagets nest siste setning ”*Planen skal ligge til grunn for forvaltningen etter loven her*”, må presiseres nærmere.

Paragrafens siste setning hindrer samfunnsnyttige reguleringer til naturvern og bevaring av kulturminner. Det kan ikke aksepteres eller være meningen at kommunene eller staten skal avskjæres fra slik regulering gjennom Markaloven. Hensikten med en slik bestemmelse må isteden være at den hindrer omgåelse av loven gjennom kommunal regulering til formål som er i strid med Markalovens formål, jfr. OOFs forslag til ny lovtekst.

Det må være en forutsetning at gjeldende regulerings- og bebyggelsesplaner som ikke er i strid med lovens formål fortsatt skal gjelde.

Lovforslaget i dets nåværende form er ikke til hinder for masseuttak til husbehov i jord- og skogbruk, og anlegg av landbruksveier. OOF vil til dette bemerke at bygging av skogsbilveier er en av hovedgrunnene til at Marka har mistet mye av sitt villmarkspreget. OOF erkjenner at skogsbilveier kan være en berikelse for friluftsområdenes opplevelsesverdi i den forstand at mennesker i alle aldre lett kan ta seg fram i skogen til fots, på sykkel eller med barnevogn. Likevel innebærer skogsbilveibygging omfattende og til dels uakseptable inngrep i natur. Marka har et tett veinett og det bygges årlig nye veier. Det er behov for å avklare hvordan alternativer til skogsbilveier kan erstatte ytterligere inngrep.

§ 5 Idrettsanlegg og idrettsvirksomhet

Etablering eller utvidelse av idrettsanlegg krever tillatelse etter loven her og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven Kap VII. Idrettsanlegg skal i minst mulig grad etableres i Marka. I Marka kan det bare etableres idrettsanlegg som fremmer formålet med loven, og som ikke medfører støy utover anleggets nærområde. I vurderingen skal det legges vekt på det regionale eller nasjonale behovet for anlegget. Idrettsanlegg skal i størst mulig grad samlokaliseres og plasseres så nært bebyggelsen som mulig, men slik at det samtidig legges vekt på befolkningens behov for grønne omgivelser og turområder.

Ved søknad om konsesjon til uttak av vann til snøproduksjon til alpinanlegg m.v etter vannressursloven skal fylkesmannen gi uttalelse til vassdragsmyndigheten med utgangspunkt i denne lovens formål. I vurderingen skal det legges vekt på å unngå negative virkninger for friluftslivet.

Konkurranser eller trening som medfører skyting eller motorstøy er forbudt. Småkalibret skiskyting kan finne sted i spesielle anlegg etter kommunens og Fylkesmannens nærmere bestemmelser.

Til § 5: Motorsportanlegg og skytebaner må være forbudt i Marka. Dette er særdeles støyende og sjenerende aktivitet som forringer friluftsopplevelsen for mange. Alle friluftsansjoner er enige om at støyende og motorisert idrett i og utenfor anlegg må forbys i Marka.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om hvilke idretter som kan drives i Marka i samsvar med lovens formål.

§ 6 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper mv.

Anlegg av stier og løyper krever tillatelse etter loven her. Anlegg av større løyper krever tillatelse fra kommunen og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven Kap VII. Ved tvil om tiltaket krever reguleringsplan kan saken kreves avgjort av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om anlegg, rydding, merking og preparering av stier og løyper i Marka og om at det ikke, eller bare på nærmere vilkår skal ryddes, anlegges, merkes eller prepareres stier eller løyper innenfor bestemte områder i Marka.

Anlegg, rydding, merking og preparering av permanente stier og løyper skal skje i samråd med vedkommende grunneier eller grunneierorganisasjon.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan gi offentlige myndigheter og organisasjoner med allment friluftsliv som formål rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i Marka. Tillatelse kan gis for avgrensede områder eller for enkelte stier eller løyper.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan treffe vedtak om bevaring av stier, løyper og veier av historisk eller kulturell verdi.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan i det enkelte tilfelle vedta at inngrep etter andre, (og) fjerde og femte ledd kan foretas uten forutgående skjønn. Volder tiltaket skade utover allemannsretten og hva en må tåle ved erstatningsfrie rådigheitsinnskrenkninger, kan vedkommende eier eller bruker kreve avgjort ved skjønn om erstatning skal gis og i tilfelle med hvilket beløp. De lovbestemte kostnader ved skjønnet skal erstattes eieren (brukeren) hvis skjønnet ikke finner å burde gjøre unntak, fordi erstatningssøkeren har avslått et rimelig forlikstilbud eller uten rimelig grunn har forlangt skjønn. I den utstrekning det finnes rimelig kan erstatningssøkeren også tilkjennes erstatning for utgifter som har vært nødvendig for å ivareta hans tarv under skjønnsaken.

Grunneier eller bruker kan kreve omlagt sti eller løype som påfører ham særlig skade eller ulempe, dersom dette kan skje uten (vesentlig) ulempe for friluftslivet eller allmenne interesser for øvrig. Omlegging kan også kreves av organisasjoner med naturvern og friluftsliv som formål, for stier og løyper som medfører eller kan medføre vesentlig skade på naturmiljøet.

Krav om omlegging rettes til den som holder løypa eller stien ved like. Tvist om omlegging kan kreves avgjort av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Til § 6: Det heter i lovutkastet at grunneier eller bruker kan kreve omlagt sti eller løype som påfører ham særlig skade eller ulempe, dersom dette kan skje uten *vesentlig* ulempe for friluftslivet eller allmenne interesser for øvrig (vår utheving). For det første kan man her stille spørsmål om ikke grunneier innvilges vel mye makt i forhold til allemannsretten. OOF har erfart tilfeller av uheldig omlegging av hevdvunne stier/atkomsttraseer inn i Marka som følge av lite velvillig innstilte grunneiere. For det annet er et begrep som *vesentlig* lite hensiktsmessig all den tid det vil lide under ulik bruk av skjønn.

OOF vil videre bemerke at et benyttet begrepspar som *større løyper* har skapt mye forvirring. Det er ikke klart hva som her menes med *større*.

§ 7 Offentlig infrastruktur (veier, kraftproduksjonsanlegg, dammer, vannforsyningsystemer, kraftledninger mv).

Etablering eller utvidelse av veier, kraftproduksjonsanlegg, dammer, vannforsyningsystemer, kraftledninger mv. i Marka er ikke tillatt og krever dispensasjon fra departementet etter loven her og reguleringsplan etter plan- og bygningslovens bestemmelser Kap VII. (Kravet til reguleringsplan gjelder ikke kraftproduksjonsanlegg som skal konsesjonsbehandles.)

Til § 7: Det er riktig og nødvendig at etablering eller utvidelse av overnevnte ikke skal tillates etter Markaloven. Når det gjelder tekniske inngrep i Marka er veier, jernbaner og kraftlinjer de mest synlige. Eksempelvis krysses alle deler av Marka av store og små kraftlinjer. Til tross for Miljøverndepartementets anmodning, bl.a. gjennom flerbruksplan for Oslomarka i 1976 og Planbehandling av Marka i 1986, om at nye bl.a. kraftlinjer var uønsket i Marka, har vi sett mange eksempler på nettopp bygging

av kraftlinjer i Marka på 80- og 90-tallet. Tilsvarende overtredelser finner vi for jernbane- og veiplanlegging. Riksvei 4 vest for Harestuvannet er et av de mest omfattende tekniske inngrep som har vært foretatt i Marka og burde aldri vært gjennomført. For å unngå ytterligere infrastruktur i Marka er det nødvendig at Miljøverndepartementet påser, gjennom aktiv bruk av lovverket, at energiselskaper og aktører innen samferdselssektoren planlegger spesielt med henblikk på dette.

OOF mener kommunen også må godkjenne reguleringsplan når det gjelder kraftproduksjonsanlegg da Marka er et særrområde. Siste setning i departementets forslag må gå ut.

§ 8 Motorferdsel

I Marka er motorferdsel (i utmark og vassdrag) ikke tillatt med mindre annet følger av loven her eller forskrift gitt i medhold av loven her. All motorferdsel i utmark og på islagte vassdrag mv. skal foregå varsomt og foregå på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget og forstyrrelser på dyrelivet. Departementet kan gi nærmere bestemmelser ved forskrift. På disse vilkår er nødvendig motorferdsel tillatt i forbindelse med

- a) politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov
- b) offentlig post- og teletjenester
- c) person- og godstransport til og fra faste bosteder og i jordbruks- og skogbruksnæring. Jakt, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse.
- d) skånsom transport av felt elg
- e) drift og vedlikehold av hytter som er åpne for allmennheten
- f) forsvarets øvelser, forflytninger og transport
- g) transport i forbindelse med anlegg og drift av veger og større anlegg
- h) rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven
- i) vedlikehold av eksisterende løyper
- j) anlegg av nye løyper og utvidelse av eksisterende løyper som er godkjent etter loven her
- k) transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak med offentlig formål
- l) drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg i områder som er vernet eller midlertidig vernet etter § 11
- m) nødvendig istandsetting ved akutt utfall i områder som er vernet eller midlertidig vernet etter § 11

Departementet kan ved forskrift forby eller begrense ferdsele med motorkjøretøy på privat veg for andre enn fastboende og (besøkende) til disse når ferdsele ikke har tømmerdrift, (ervert), forvaltning eller oppsyn til formål eller skjer i politi, ambulanse-, brannvern – eller sikringsøyemed. Det kan fastsettes regulerende bestemmelser for eller lovlig ferdsele med motorkjøretøy på vegene.

Til § 8: Se også § 10 om dispensasjon. Det er her nødvendig å påpeke at erfaring viser at kommunene utviser ulik praksis i forhold til søknader om dispensasjon fra motorferdselslovgivningen, noe som gjør at naturen og det enkle friluftslivet kan bli skadelidende. For å sikre enhetlig praksis i Osloområdet vil OOF foreslå at dispensasjonsrett fra § 8 legges til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Etter siste ledd kan departementet ved forskrift forby eller begrense ferdsele med motorkjøretøy på privat veg for andre enn fastboende og besøkende til disse. OOF vil til dette bemerke at *besøkende* er et diffust begrep og kan åpne for uoversiktlig praksis. Besøkende foreslås fjernet. Besøkende kan innvilges kjøretillatelse på dispensasjon. Det må finnes fram til formuleringer som sikrer at nær familie kan innvilges dispensasjon.

I siste avsnitt 2. linje foreslås ”erverv” byttet ut med et mer egnet begrep, som ”tømmerdrift” eller lignende. Det drives hytteutleie som erverv i Marka, og det kan ikke være meningen at disse skal kunne sikres kjøretillatelse uten at departementet kan gripe inn.

§ 8 b. Flvstøy

Motorflyvning over Marka skal bare skje i nødvendig utstrekning.

§ 9 Behandlingen av søknader etter loven

Søknad om tillatelse etter loven her skal være skriftlig og undertegnet av søker. Søknaden skal gi de opplysninger som er nødvendige for at vedkommende myndighet (kommunen) kan ta standpunkt til tiltaket herunder opplysninger om berørte naturmiljø og kulturminner.

Det skal fremgå av søknaden om det søkes om dispensasjon fra § 4. Kopi av søknaden må samtidig sendes Markarådet og Oslo og Omland Friluftsråd som representant for idretts- og frilufsorganisasjonene. Søknaden kan ikke behandles av vedkommende myndighet dersom det ikke fremlegges rekommandert dokumentasjon om at kopier av søknad er sendt. Et eventuelt vedtak uten varsling vil være ugyldig.

Tiltak som kan tillates med de begrensninger som framgår av 4, 5, 6 og 7, (5 og 6), må ikke utføres uten at søknad på forhånd er sendt myndigheten etter loven her, og denne deretter har gitt tillatelse.

Bygge- og anleggstiltak i Marka samt tiltak som nevnt i plan- og bygningsloven §§ 81, 84 og 85 er også søknadspliktige etter plan- og bygningslovens kap. XVI.

Tillatelse etter tredje ledd kan bare gis såfremt fordelene ved vedtaket må anses vesentlig større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for friluftslivet, naturmiljøet, kulturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig. Det kan settes vilkår for tillatelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om behandlingen av søknader etter loven her.

Til § 9: Paragrafen må tilføyes følgende nye avsnitt; ”Kopi av søknaden må samtidig sendes Markarådet og Oslo og Omland Friluftsråd som representant for idretts- og frilufsorganisasjonene. Søknaden kan ikke behandles av vedkommende myndighet dersom det ikke fremlegges rekommandert dokumentasjon om at kopier av søknad er sendt. Et eventuelt vedtak uten varsling vil være ugyldig.”

Vedr. 3. avsnitt er det uforståelig at ikke alle tiltak som mangler myndighetenes endelige vedtak rammes av forbud mot utførelse. Dette må gjelde §§ 4, 5, 6 og 7.

4. ledd er tilføyd for å sikre at landbruksvirksomheten underlegges søknadsplikt etter plan- og bygningsloven. Se 2. avsnitt i OOFs merknader til § 4.

2. ledd er tilføyd en opplysningsplikt om naturmiljø og kulturminner. Siste ledd er tilføyd ”kulturmiljøet”.

I siste ledd foreslår OOF et vesentlighetskrav i fordel/ulempevurderingen.

§ 10 Dispensasjon

Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra §§ 4, 5, 6 første ledd og 8. Departementet kan på samme vilkår gi dispensasjon etter § 7. Det kan settes vilkår for dispensasjonen.

Dispensasjon kan bare gis dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir i nevneverdig grad (vesentlig) tilsidesatt, og fordelene ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være klart større enn ulempene for friluftslivet, naturmiljøet, kulturmiljøet eller de allmenne interesser. Det kan settes vilkår for dispensasjonen. Det kan ikke dispenseres fra kravet til utarbeidelse av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler. Bestemmelsene om dispensasjon i plan- og bygningsloven gjelder ikke. I saker av viktighet skal det før vedtak om dispensasjon etter denne bestemmelsen treffes innhentes uttalelse fra Rådet for markasaker (Markarådet).

Til § 10: Dispensasjon kan bare gis dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir *vesentlig* tilsidesatt. OOF har ført argumentasjon for at begrepet ”vesentlig” må byttes ut med ”nevneverdig” for å gi en akseptabel og forutsigbar sikring av Markas kvaliteter.

Som i § 9, 4. ledd er ”kulturmiljøet” lagt inn som vurderingskriterium.

§ 11 Klage mv.

Kommunens vedtak etter §§ 4, 5, 6 første ledd, 8 og 10 kan påklages til Fylkesmannen i Oslo og Akershus enhet for markasaker. Vedtak fattet av Fylkesmannen i Oslo og Akershus etter § 6 fjerde ledd kan påklages til Direktoratet for naturforvaltning. Vedtak fattet av departementet etter § 7 kan påklages til Kongen. Fylkesmannen og fylkeskommunen kan av eget tiltak påklage dispensasjoner etter § 10 og andre vedtak som kommunen fatter i eller i medhold av loven her.

Organisasjoner som har friluftsliv, naturvern eller kulturminnevern som formål kan klage på vedtak fattet av kommunen etter §§ 4, 5, 6 første ledd, 8 og 10. Reglene om klage i forvaltningsloven gjelder tilsvarende.

Til § 11: OOF har etter grundig overveielse kommet til at alle markasaker bortsett fra infrastruktur i h.t. § 7 skal ha første gangs behandling i de respektive kommuner. OOF har videre kommet til at vi bør ha en felles klageinstans for alle markasaker. Som den mest naturlige klageinstans peker Fylkesmannen i Oslo og Akershus seg ut. Det er avgjørende at Fylkesmannen i Oslo og Akershus utbygges med en egen enhet for behandling av markasaker. OOF går ut fra at enheten får tilstrekkelige ressurser både når det gjelder personell og økonomi. Fylkesmannens oppgave må være en vurdering av alle forhold i vedkommende sak, og ikke bare en vurdering av saksbehandlingen. OOF kan ikke akseptere en klageordning som går til fylkesmannen slik denne praktiseres i dag hvor fylkesmannen bare endrer vedtak som har formelle feil.

OOF kan ikke se at det foreligger noen klageordning over kommunens vedtak i henhold til §§ 4 og 8. OOF har derfor innført disse paragrafer i klageadgangen.

OOF går for øvrig ut fra at Miljøverndepartementet får en betydelig ressursøkning for å kunne behandle Markasakene på en tilfredsstillende måte.

Etter siste ledd må også organisasjoner med naturvern og kulturminnevern som formål ha klageadgang.

§ 12 Særskilt regulering og forskrifter for skogbruket

Miljøverndepartementet kan regulere til bevaring områder av Marka som har eller ved regulering vil kunne få særlig betydning for friluftsliv, naturopplevelser eller kulturverdier.

Hvis grunneier på grunn av tap etter slik regulering gjør gjeldende krav på erstatning etter alminnelige rettsgrunnsetninger, kan departementet velge å innløse vedkommende eiendom, dersom staten har en grunnet interesse i det.

Departementet kan gi ekspropriasjonstillatelse til kommuner og fylker til å erverve områder med særlig verdi for lovens formål eller selv ekspropriere.

For å hindre skade på områdets verdier (verneverdier) kan departementet gi forskrift om midlertidig sikring (vern) av bestemt angitte områder. I forhold til private grunneiere og rettighetshavere som blir berørt av vedtaket, gjelder forvaltningslovens regler om enkeltvedtak

Departementet kan foreta skjøtsel og tilrettelegging for opplevelse av natur- og kulturmiljø som anses nødvendig av hensyn til formålet med reguleringen (vernet).

Departementet kan overføre myndighet etter bestemmelsene her til kommunen eller fylkeskommunen.

Miljøverndepartementet kan gi forskrifter om opprettelse av områder i Marka med egne bestemmelser om:

- oppføring, ombygging, riving og bruk av skogshusvære,
- anlegg og bruk av alminnelige veier, skogsbil og traktorveier,
- restriksjoner på skogens drift og skjøtsel herunder hogstform og tynningsform,
- planting, innføring av fremmede planteslag og bruk av kunstgjødsel og kjemiske sprøytemidler,
- beskyttelse av stier, kulturminner, kulturlandskap, vassdrag,
- bevaring av naturtyper/nøkkelbiotoper,
- rydding av stier, løyper og strandsoner etter hogst samt bringe terrenget tilbake i samme stand som før hogsten,
- forbud mot å tilplante innmark, setervoller og utslåtter samt grøfting av myr.

Forskrifter for Marka etter skogloven gjelder så langt de ikke er i strid med forskrifter gitt i denne lov. Forskrifter gitt i medhold av denne lov og av skogloven forvaltes av kommunen. Klageinstans er Fylkesmannen i Oslo og Akershus enhet for markasaker.

Til § 12:

OOF foreslår ny § 12. Bestemmelsen kan både regulere områder av særlig betydning for de angitte formål eller områder som ved slik regulering vil få særlig betydning.

Det er tatt inn en tilsvarende innløsningsbestemmelse i 2. ledd som i pbl. § 43. Det har i tidligere lovforarbeider i plan- og bygningslovgivningen alltid blitt sett på som rimelig at kommunen skulle ha en ekspropriasjonsrett etter § 43 når vilkårene for erstatning foreligger. Reglen medfører en både ryddigere og mer prinsipiell ordning i tråd med hovedskillet mellom ekspropriasjon og rådighetsinnskrenkninger. Med en slik løsning slipper man problemene ved nye reguleringer eller ekspropriasjon der erstatning er gitt i et tidligere tilfelle, såkalt ”dobbelterstatning”, og får samordnet regelverket med alminnelige rettsgrunnsetninger.

OOF vil bemerke bruken av ordet ”vern”. Det bringer straks tanken over på vern etter naturvernloven, og det er ikke meningen. Vern etter naturvernloven er kostbart, og følgen er lite naturvern. OOF ønsker friluftsområdene sikret ved reguleringer som betraktes som rådighetsinnskrenkninger uten erstatningsplikt. OOF håper på denne måten å øke sannsynligheten for at de ønskede friluftsområder reelt blir sikret til beste

for natur og friluftsliv. OOF anbefaler av dette å bruke ordet ”sikre” i stedet for ”verne”. Gjelder også §§ 13 og 15.

Bruk av regulering etter plan- og bygningsloven medfører at annen setning i siste avsnitt i pbl. § 25 må fjernes i den nye plan- og bygningsloven og/eller ved lovendring i gjeldende pbl's § 25. Setningen lyder slik: ”Reguleringsformålene friluftsområde og naturvernområde kan imidlertid ikke kombineres med reguleringsformålet landbruksområde”.

Setningen ble foreslått av et medlem av planlovutvalget for pbl. 1985, forstkandidat Halvor Svenkerud, og ble av en uforstående grunn tatt opp av departementet, jfr. C.A. Fleischer, Plan- og bygningsretten 1992 s. 139-141. Setningen hadde den påtenkte følge at erstatningsfrie rådighetsinnskrenkninger ikke skulle la seg gjøre i landbruksområder. Kombinasjonsforbudet i pbl. § 25 sett i sammenheng med erstatningsbestemmelsene i § 32 nr. 1, 1. ledd 2. pkt. om landbrukseiendom, medfører at myndighetene må velge enten å regulere til landbruk eller til friluftsliv og naturvern mot erstatning selv der et kombinert formål er hensiktsmessig. I tillegg kommer den sterkt urimelige bestemmelsen i § 32 nr. 1, 1. ledd 3. pkt. om at det ved reguleringer til naturvern i enkelte tilfeller skal betales full erstatning til grunneier som ved ekspropriasjon. I praksis har ikke myndighetene regulert særskilte friluftsområder eller naturvernområder etter plan- og bygningsloven på grunn av frykt for erstatning. Skadelidende ved lovkonstruksjonen i pbl. § 25 er blitt friluftslivets behov.

OOF kan imidlertid ikke si seg enig i at iverksetting av vernevedtak må forutsettes av foreliggende indikasjoner på reelle farer for konkrete inngrep i det aktuelle området. Etter OOFs vurdering er det viktig at enkeltvise Markaområder må kunne vernes uavhengig av uttalte trusler, utelukkende i kraft av deres særskilte opplevelseskvaliteter.

Når det gjelder problemstillingen som er tatt opp i femte avsnitt bør det innføres en hjemmel som gir departementet rett til også å pålegge grunneiere eller andre å gjennomføre bestemte skjøtselstiltak og tilrettelegging for opplevelse og bruk av områder. Tiltak fra miljømyndighetenes side bør kunne baseres på informasjon og forslag fra kommunene, grunneierne, Markarådet samt fra natur- og friluftsansisasjonene.

OOF har innført en forskriftshjemmel i § 12 om områdeinndeling som gjør det mulig å regulere skogbruket i Marka i forhold til lovens andre formål.

§ 13 Saksbehandlingsregler

Når et arbeid i henhold til denne lovs § 12. (med vern etter denne lov) starter opp skal det tas kontakt med berørte fylkeskommuner og kommuner for å drøfte avgrensing av området, innhold i reguleringsbestemmelser (vernebestemmelser) og spørsmål for øvrig av betydning for kommunens og fylkeskommunens planarbeid.

Reguleringsmyndigheten (vernemyndigheten) skal kunngjøre en melding, som regel i minst 2 aviser som er alminnelig lest på stedet, der det gjøres rede for det påtenkte vernetiltak og de følger det antas å få. Så vidt mulig bør grunneiere og rettighetshavere underrettes ved brev og gis en rimelig frist for å komme med merknader før forslag utformes.

På et tidlig tidspunkt i forberedelse av reguleringstiltaket (vernetiltaket) skal det søkes samarbeid med offentlige myndigheter, markaorganisasjoner m.v. som har særlig interesse i tiltaket

Når reguleringsforslaget (verneforslaget) er utarbeidet skal det kunngjøres i Norsk Lysningsblad og i minst 2 aviser som er alminnelig lest på stedet at forslag om vern er utlagt til offentlig ettersyn. Kunngjøringen skal beskrive området forslaget omfatter og gi en rimelig frist for uttalelse som ikke må settes kortere enn 6 uker fra kunngjøringen. Så vidt mulig bør grunneiere og rettighetshavere underrettes ved brev.

I samband med kunngjøringen skal saken legges fram for fylkeskommunen og berørte statlige fagorganer til uttalelse.

Før vedtak (om vern) treffes, skal forslaget forelegges kommunestyret. Det kan settes en frist for kommunestyrets uttalelse.

Vedtak i medhold av § 12 skal kunngjøres i Norsk Lovtidend og i en eller flere aviser i distriktet.

Vedtaket skal meddeles eieren og brukeren og vedkommende kommuner.

Gjelder vedtaket en eller flere særskilt angitte eiendommer, skal det tinglyses på vedkommende eiendom. I andre tilfelle skal anmerking om vedtaket etter krav av vedkommende departement noteres på grunnboksbladet for de eiendommer som antas i vesentlig grad å ville bli berørt av vedtaket.

§ 14 Kompensasjon til eiere og rettighetshavere i verneområder

Økonomisk tap som følge av vedtak etter § 12 i denne loven kan i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger kreves erstattet av staten. Med mindre annet blir avtalt, avgjøres spørsmålet ved rettslig skjønn etter begjæring av en av partene innen ett år etter at vedtaket er kunngjort. Departementet kan forlenge fristen. Reglene i domstolsloven §§ 153-158 gjelder så langt de passer.

Til § 14: Utgår etter OOFs forslag til endringer i § 12.

§ 15 Rådet for markasaker (Markarådet)

Departementet (kan oppnevne) oppnevner et råd for markasaker. Rådet skal arbeide for å fremme formålet med loven og kan av eget tiltak ta opp saker til behandling i rådet.

Rådet kan blant annet gi uttalelse til:

- a) søknader om tillatelser etter §§ 4, 5, 6, 7 og 8 (5, 6 og 7) og dispensasjon etter § 10
- b) forslag til reguleringsplaner
- c) forslag (om vern av friluftsområder) etter § 12

Rådet skal ha ti medlemmer med varamedlemmer som oppnevnes for fire år om gangen. Rådet velger selv sin leder.

Akershus fylkeskommune skal være rådets sekretariat.

Departementet fastsetter ved forskrift nærmere bestemmelser om rådets sammensetning, oppgaver og arbeidsordning herunder hvilke oppgaver sekretariatet skal utføre mv.

Til § 15: Det heter her at departementet ”kan oppnevne” et råd for markasaker. Etter OOFs oppfatning bør ”kan oppnevne” endres til ”oppnevner”. Et Markaråd vil dels være en viktig møteplass for ulike interesser med tilhørighet i Marka og vil etter intensjonen avdempe potensielle konflikter på et tidlig tidspunkt, dels bidra med spisskompetanse i avveiningen av aktuelle saker.

2. avsnitt punkt a) rettes til; ”søknader om tillatelser etter §§ 4, 5, 6, 7 og 8, jfr. § 10”.

Markarådets sammensetning bør gjenspeile den ombudsmannsrolle det er tiltenkt. Det bør i lovteksten framkomme at utvalget skal bestå av til sammen 10 representanter, fra Oslo og Omland Friluftsråd, Den Norske Turistforening, Naturvernforbundet, Skiforeningen, Markas venneforeninger, fra idrettslag/råd, private skogeiere, kommunale skogeiere, utmarkslag, småbrukerlag/bondelag og Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus. Rådets leder skal oppnevnes blant

representantene fra natur- og friluftsforsamlingene. Det oppnevnes personlige vararepresentanter. Forslaget om at Akershus fylkeskommune skal fungere som Markarådets sekretariat støttes.

§ 16 Forholdet til andre lover

Bestemmelser gitt i eller i medhold av andre lover gjelder, hvis ikke annet følger av loven her.

Til § 16: Om skogbrukets rolle og forvaltning vises til oversendelsen fra OOF av 21.02.2007.

OOF vil presisere at for skogbruket i Marka skal forskrift gitt etter markaloven gjelde foran forskrifter gitt etter skogbruksloven.

Skogen er et nødvendig element i det friluftsliv som drives i Marka. Skogdriften er regulert i lov av 27. mai 2005 om skogbruk. Skal skogbruksloven gjelde for Marka må den tilpasses Markalovens formål. Vi har i dag gjeldende forskrifter gitt ved kgl. res. av 2. april 1993 vedr. skogbehandling og skogsdrift for skogområder i Oslo og nærliggende kommuner (Marka) med hjemmel i skoglov av 21. mai 1965 § 17 (nå § 13). Loven av 2005 samt forskriftene av 1993 som erstattet forskriftene av 23. september 1983 er i sin ordlyd på mange måter tilfredsstillende for friluftslivet.

I følge skogbrukslovens § 2 gjelder den selv om et område er vernet etter naturvernloven eller i plan etter plan- og bygningsloven er lagt ut til andre formål enn landbruk så sant ikke annet følger av verne- eller planvedtaket eller av forskrifter knyttet til vedtaket. Etter § 4 kan departementet gi nærmere forskrifter om omsyn skogeieren skal ta i høve til miljø. Etter § 5 kan kommunen gi pålegg om skogregistreringer, ressursoversikt eller skogbruksplan. Etter § 6 kan kommunen for å hindre negative effekter på miljøverdiene nekte skogeier å plante, skifte treslag, gjødsle eller bruke plantevernmidler. Kommunen kan pålegge skogeier å rette opp kjøreskader, og den kan nekte hogst som kan få uheldige virkninger på miljøverdiene. Kommunen kan også pålegge skogeieren plikt til å melde inn planer om hogst og tiltak knyttet til forynging og stell av skog.

I henhold til den nye skogbruksloven av 27. mai 2005 § 13 kan departementet ved forskrift legge strengere restriksjoner på skogbehandling i skogområde av særlig hmljøverdi knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv eller kulturminne enn det loven ellers gir hjemmel for når skogbehandlingen kan føre til vesentlig skade eller ulempe for disse verdiene.

Forskriftene kan med enkelte tilføyelser og innstramminger bli akseptable. OOF understreker her behovet for en snarlig revidering av Markaforskriftene. Dette gjelder f. eks. i forhold til en mer konkret bestandspolitikk. OOF går ut i fra at skogbruksforskriftene for Marka, kan utarbeides slik at de dekker de formål som friluftsforsamlingene og naturvernorganisasjonene har når det gjelder skogens tilstand. I den utstrekning dette skjer, vil høringsutkastets § 12 om særskilt vern få mindre betydning

alt ettersom de nye skogsbruksforskriftene blir dekkende når det gjelder friluftsliv og bevaring av et rikt og variert naturmiljø.

Praktiseringen av skogforskriftene for Marka har dessverre hittil vært til liten glede for friluftslivet. Det kan se ut til at flatehogst er den mest benyttede hogstform i Marka, til tross for skogbruksforskriftenes anbefaling av mest mulig lukkede hogster. Flatehogst er negativt i forhold til å ivareta et rikt og variert biologisk mangfold. Plantefelt er videre innmark og følgelig er fri ferdsel heller ikke uproblematisk.

Ifølge undersøkelser foretatt av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus har man kun 10-15% igjen av den økologisk viktige og opplevelsesrike gammelskogen. Store deler av den resterende gammelskogen står uten reell beskyttelse. OOF har imidlertid også bedt om midlertidig hogstforbud av gammelskog samt hjemmel for soneinndeling av Marka. OOF ber om at dette tas hensyn til i lovforslaget. Ordinær skogsdrift truer mange steder biologisk mangfold og opplevelseskvalitet og nettopp selve formålet med Markaloven. Måten skogen drives på har stor betydning for Markas kvalitet og innhold. Det blir av dette nødvendig å inkludere bestemmelser om skogsdrift i Markaloven.

Hvis skogbruket blir unntatt for regulering i markaloven, er det av avgjørende betydning at praktiseringen av forskriftene etter skogbruksloven blir fulgt opp på en helt annen måte enn hittil. Det må etableres en ordning slik at man kan være sikker på at forskriftene blir praktisert.

Klageadgangen kan legges til Fylkesmannen i Oslo og Akershus, enhet for Markasaker, hvis denne enhet etableres og gis tilstrekkelige ressurser.

Det vil være naturlig at det i kommunene vil være samme utvalg som behandler Markasaker og skogsaker.

Hvis ovennevnte ordning følges, krever dette en ny paragraf i loven (f. eks. § 8 a) med forslagsvis følgende ordlyd: *"I lovens virkeområde gjelder landbruksdepartementets forskrifter av mai 1994. Forskriftene er nå hjemlet i skogbruksloven av 27. mai 2005 nr. 31 § 13. Disse forskriftene kan ikke endres uten i samråd med Miljøverndepartementet. Vedtak i henhold til disse forskrifter kan påklages til Fylkesmannen i Oslo og Akershus, enhet for Markasaker"*.

§ 17 Tilsyn og kontroll

Myndighetene etter loven skal gjennom råd, veiledning og opplysning arbeide for å fremme formålene med loven her.

Statens naturoppsyn og kommunen fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i og i medhold av denne lov blir overholdt. Statens naturoppsyn og kommunen avgjør på hvilke områder det skal føres tilsyn. Det skal legges vekt på å føre et så effektivt tilsyn som forholdene tilsier med minst mulig belastning for miljøet.

Under utøvelse av tilsynet skal den som blir kontrollert eller den ansvarlige for virksomheten gi denne nødvendig bistand og opplysninger. Statens naturoppsyn kan stanse personer, fartøyer og motorkjøretøyer dersom dette er nødvendig for utøvelsen av tilsynet.

Myndighetene etter loven kan påpeke plikt etter andre lover som er av betydning for formålet med loven her og skal melde antatte brudd på plikter etter annet lovverk til ansvarlig tilsynsmyndighet.

§ 18 Retting og avbøtende tiltak

Kommunen og Statens naturoppsyn kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven.

Den som ved å overtre loven eller vedtak med hjemmel i loven forårsaker fare for miljøforringelse, skal sette i verk tiltak for å forhindre at slik miljøforringelse skjer. Har miljøforringelsen allerede inntrådt, gjelder plikten hindring av ytterligere miljøforringelse og - om mulig - gjenoppretting av den tidligere miljøtilstand ved oppsamling, rydding, fjerning, planering eller andre egnede tiltak. Tiltak som i seg selv kan volde miljøpåvirkning av noen betydning, skal bare iverksettes etter samtykke av myndigheten etter loven eller pålegg etter første ledd.

Plikten til utbedring og gjenoppretting gjelder ikke i den utstrekning det i lys av kostnadene og virkningene av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtrederens skyld og økonomiske stilling ville være særlig urimelig.

§ 19 Tvangsmulkt

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven blir gjennomført, kan myndigheten etter loven fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkt kan fastsettes når overtredelsen av en bestemmelse er oppdaget. Tvangsmulkten begynner da å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av forholdet som myndigheten etter loven har fastsatt. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner tilsier det, og løper da fra en eventuell overtredelse tar til. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, eller at den forfaller for hver overtredelse. Tvangsmulkt løper likevel ikke dersom etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige. Tvangsmulkt kan fastsettes som løpende mulkt eller engangsmulkt.

Tvangsmulkt pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Pålegg om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

§ 20 Straff

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelsene i eller i medhold av §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 17 og 18.

Er det inntrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller det for øvrig foreligger særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 3 år anvendes.

§ 21 Ikrafttredelse

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 22 Endringer i annen lovgivning

Forslag til endring i naturoppsynslovens § 2 første ledd:

§ 2. Oppsynets oppgaver

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av:

- lov av 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
- lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern,
- lov av 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,
- lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
- lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet, og
- lov av 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.,
- *lov av xxxxxxxxxx nr. xx om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (Marka)*
blir overholdt. Det samme gjelder lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

Med hilsen

Hans-Petter Aas
Styreleder, Oslo og Omland Friluftsråd

Asbjørn Olsen
Gen. sekr.

Godkjent av Hans-Petter Aas og sendt ut elektronisk